

KAYSERİ ÜNİVERSİTESİ İŞLETME FAKÜLTESİ DERGİSİ

(İHRACATI GELİŞTİRME SEMİNERİ)

9-10. Ocak. 1982, Kayseri

İÇİNDEKİLER

Açılış Konuşmaları

Prof. Dr. Abdurrahman ÇAYCI	2
Kayseri Üniversitesi İşletme Fakültesi Dekanı.	
Prof. Dr. Hüseyin SİPAHIOĞLU	4
Kayseri Üniversitesi Rektörü.	
Ali Rıza ÖZDERİCİ	6
Kayseri Sanayi Odası Başkanı.	
Mustafa ÖZHAMURKÂR	9
Kayseri Ticaret Odası Başkanı.	
Mehmet YAZAR	11
Türkiye Odalar Birliği Başkanı.	
Turgut ÖZAL	15
Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı.	

Seminerde Sunulan Tebliğler

Prof. Dr. Necdet SERİN	İhracatın Yapısı ve Son Gelişmeler ...	26
Prof. Dr. Ekrem PAKDEMİRLİ	İhracatı Teşvik Tedbirleri	37
Çetin Yetki TUNA	İhracat Rejimi Kararı, İhracat Yönetmeliği ve Uygulaması	46
Ekrem ÖZGEN	Sanayi Mamullerinin İhracatının Geliştirilmesinde Fiyat ve Kalitenin Önemi	58
Mehmet KOCABAŞ	İhracatta Teşkilâtlandırma	67
Cengiz TUNCER	Ülkemiz Açısından Dış Ticaretin Önemi	69
İbrahim YARDIMCI	Ülkemiz Ekonomisi ve Mahalli Meselelerimiz	74
Yüksel BEŞE	İhracatta Karşılaşılan Güçlükler - Mahalli Meseleler, Genel Düşünceler ...	77
İbrahim KURT	İhracat Kredileri	81
Oğuz ANTER	Dışarıda Gümrük İşlemleri ve Uygulaması	89
Mustafa DOĞAN	İhracat Yönünden Kamblyo Mevzuatı ...	103

Mayıs 1982
Cilt : 2
Sayı : 2

Kayseri Üniversitesi
İŞLETME FAKÜLTESİ
DERGİSİ

(İHRACATI GELİŞTİRME SEMİNERİ)

9-10 Ocak 1982, Kayseri

Mayıs 1982

Cilt : 2

Sayı : 2

ÖZTEK MATBAACILIK
Talatpaşa Bul. No. 135/A-B Dörtüyl - ANKARA

KAYSERİ ÜNİVERSİTESİ
İŞLETME FAKÜLTESİ

adına sahibi dekan

Prof. Dr. Abdurrahman ÇAYCI

Yayın Kurulu

Doç. Dr. Muzaffer Civelek
Dr. Faruk Andaç
Dr. Mehmet Şahin

Yazı Kabul Şartları

- Gönderilecek yazılar daha önce hiçbir yerde yayınlanmamış olmalıdır.
- Yazılar normal daktilo sayfasına iki aralıklı yazılmalı, toplam 20 daktilo sayfasını aşmamalı ve iki nüsha gönderilmelidir.
- Yazılarda sade ve yaşayan Türkçe'ye özen gösterilmelidir.
- Klişe yapılması zorunlu olan şekil ve grafikler buna uygun nitelikte hazırlanmalıdır.

Diğer Bilgiler

- Yazarlara Üniversite Yayın Yönetmeliği hükümleri uyarınca telif ücreti ödenebilecektir.
- Yazılar kaynak gösterilmek suretiyle iktibas edilebilir.
- Dergideki yazılara ait görüşler yazı sahiplerine aittir.

İdare Yeri ve Yazışma Adresi :

Kayseri Üniversitesi İşletme Fakültesi — KAYSERİ

İÇİNDEKİLER

Açılış Konuşmaları

Prof. Dr. Abdurrahman ÇAYCI	2
Kayseri Üniversitesi İşletme Fakültesi Dekanı.	
Prof. Dr. Hüseyin SIPAHIOĞLU	4
Kayseri Üniversitesi Rektörü.	
Ali Rıza ÖZDERİCİ	6
Kayseri Sanayi Odası Başkanı.	
Mustafa ÖZHAMURKÂR	9
Kayseri Ticaret Odası Başkanı.	
Mehmet YAZAR	11
Türkiye Odalar Birliği Başkanı.	
Turgut ÖZAL	15
Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı.	

Seminerde Sunulan Tebliğler

Prof. Dr. Necdet SERİN	Ihracatın Yapısı ve Son Gelişmeler ...	26
Prof. Dr. Ekrem PAKDEMİRLİ	Ihracatı Teşvik Tedbirleri	37
Çetin Yetki TUNA	Ihracat Rejimi Kararı, ihracat Yönetmeliği ve Uygulaması	46
Ekrem ÖZGEN	Sanayi Mamullerinin ihracatının geliştirilmesinde Fiyat ve Kalitenin Önemi	58
Mehmet KOCABAŞ	Ihracatta Teşkilâtlandırma	67
Cengiz TUNCER	Ülkemiz Açısından Dış Ticaretin Önemi	69
İbrahim YARDIMCI	Ülkemiz Ekonomisi ve Mahalli Meselelerimiz	74
Yüksel BEŞE	Ihracatta Karşılaşılan Güçlükler - Mahalli Meseleler, Genel Düşünceler ...	77
İbrahim KURT	Ihracat Kredileri	81
Oğuz ANTER	Dışsatımda Gümrük İşlemleri ve Uygulaması	89
Mustafa DOĞAN	Ihracat Yönünden Kambyo Mevzuatı ...	103

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

LIBRARY

ACILIŞ KONUŞMALARI

PROF. DR. ABDURRAHMAN ÇAYCI

İşletme Fakültesi Dekanı

Acılış : Prof. Dr. **ABDURRAHMAN ÇAYCI**

Sayın Başbakan Yardımcısı,

1. Prof. Dr. **HÜSEYİN SİPAHIOĞLU**

Sayın Veli, Sayın Komutanlar,

Kayseri Üniversitesi Rektörü

Değerli Oda Birliği Mensupları,

Aziz ve kıymetli Misafirlerimiz,

2. **ALİ RIZA ÖZDERİCİ**

Kayseri Sanayi Odası Başkanı

3. **MUSTAFA ÖZHAMURKAR**

Kayseri Ticaret Odası Başkanı

4. **MEHMET YAZAR**

Türkiye Ticaret, Sanayi, Deniz Ticaret Odaları ve Borsalar Birliği Yönetim Kurulu Başkanı

5. **TURGUT ÖZAL**

Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı

Üniversite ile yaşadığı çevre arasında bilgi iletişimini sağlama, çevrenin nabzını elde tutulabilen, halk ile bütünleşme, halka açık bir üniversite olmak, ülkenin meselelerine yaratıcı ve yapıcı katkıda bulunabilmek başta gayemizdir.

PROF. DR. ABDURRAHMAN ÇAYCI'nın Konuşması

İşletme Fakültesi Dekanı

Sayın Başbakan Yardımcısı,
Sayın Vali, Sayın Komutanlar,
Değerli Odalar Birliği Mensupları,
Aziz ve kıymetli Misafirlerimiz,

Kayseri Üniversitesi İşletme Fakültesi'nin öğretime başlamasının 3. yıldönümünü anlamlı bir şekilde kutlamak amacıyla Kayseri Ticaret ve Sanayi Odaları ile müştereken düzenlemiş olduğumuz «Türkiye İhracatını Geliştirme»-seminerine hoş geldiniz.

Hatırlanacağı gibi, Fakültemiz bundan iki sene önce, 7 Ocak 1980 tarihinde, görkemli bir törenle öğretime başlamıştı.

O günden bu yana, geçen iki yıllık süre içinde İşletme Fakültesi 5 İngilizce hazırlık sınıfı ve üç lisans sınıfından oluşan ve derslerinin % 85'nı kendi öz kadrosundaki hocalarla karşılayabilen bir Fakülte haline geldi.

Fakülte bir taraftan eğitim faaliyetlerini yürütürken diğer taraftan dışa ve çevreye dönük faaliyetler içinde bulunmayı amaç edinmiştir. Nitekim iki yıllık kısa bir geçmişe rağmen, Kayseri Yüksek Öğretim Vakfının da desteği ile halka açık üç seminer düzenlenmiştir.

Üniversite ile yaşadığı çevre arasında bilgi iletişimini sağlama, çevrenin nabzını elde tutabilme, halk ile bütünleşme, halka açık bir Üniversite olmak, ülkenin meselelerine yaratıcı ve yapıcı katkıda bulunabilmek başlıca gayemizdir.

Bilindiği gibi, petrol krizinin getirdiği sürekli zamların ithal edilen sanayi ürünleri fiyatlarında meydana getirdiği artışlar, Türkiye-mizin döviz kaynaklarını emer hale gelmiştir. Türk Ekonomisi ayakta kalabilmek için döviz girdilerini mümkün olabildiğince artırmak ve ödemeler dengesini bir an önce sağlamak mecburiyetindedir.

Ekonomiyi sağlıklı bir yapıya kavuşturmak, dengeli ve hızlı kalkınmayı gerçekleştirmek, T.C.'nin hayati problemlerini teşkil etmektedir. Şüphesizki bunu sağlayacak ekonomik istikrar tedbirleri, ancak siyasi istikrar tedbirleriyle birlikte uygulanırsa başarı sağlar. Fakat yeterli değildir. Başarı ancak halkımızın bu politikaların gereğine samimiyetle inanması ve desteklemesi ile kolaylaşır.

Bu itibarla döviz girdilerini sağlayacak ihracata yönelik bir atılım gerekmektedir. Bunun için bir taraftan ithal ikamesi ilkesine dayalı ve iç piyasaya dönük ekonomik yapıyı günün şartlarını uygun hale getirmek, diğer taraftan ihraç maddelerinin tanıtılması bakımından etkin bir örgütlenmeye gitmek, ayrıca dışa açılmayı azami ölçüde kolaylaştıracak, kambiyo ve gümrük düzenlemeleri yapmak gerekmektedir.

Dışa açılmanın en önemli faktörü şüphesizki insan faktörüdür. Dolayısıyla her kademedeki insanımızı ülkenin dışa açılmasını kolaylaştıracak bilgilerle donanmış olarak eğitmek zorundayız. İnsanımızı çağın gereklerine göre eğitmek, doğru yönlendirmek, onu ihracat konusunda uzmanlaştırmak önemle üzerinde durulması gereken temel meseledir.

Biz Fakülte olarak bu konuda özellikle önce yabancı dil öğrenimini ön plânda tutulması gerektiğine inanıyoruz. Hatta bu maksatla ticaret ve sanayi çevrelerine akşam kursları düzenleme hazırlıkları içinde bulunmaktayız.

Düzenlediğimiz ve düzenlemeyi plânladığımız seminerlerin amacı da bölgesel sanayi ve ticaret kesimi mensuplarına bu açıdan ışık tutmaktır.

Seminerin Kayseri Üniversitesi ve Türkiye Ekonomisine yararlı olması dileği ile ilginize teşekkür eder, hepinizi saygı ile selamlıyorum.

PROF. DR. HÜSEYİN SİPAHİOĞLU'nun Konuşması

Kayseri Üniversitesi Rektörü

Sayın Bakan, Sayın Vali, Sayın Komutanlar, Sayın Odalar ve Odalar Birliği Başkanları, Değerli Konuklar,

Bugün Üniversitemiz İşletme Fakültesi ile Kayseri Ticaret ve Sanayi Odalarının ortaklaşa düzenledikleri «Türkiyenin İhracatının Geliştirilmesi» konulu bilimsel toplantı için bir arada bulunuyoruz.

Bu çok övünç verici bir işbirliğidir.

Üniversiteler yalnız eğitim ve öğretim yapmazlar. Üniversiteler teorik bilim gücünü ortaya koyup ülkenin yararları ve çıkarları doğrultusunda organize teşekküllerle işbirliği yaparak pratik ve yararlı çalışmalar yaparlar.

Bu toplantılarda aldıkları sonuçları Yıllık Peryodik, Dergi ve Kitaplarda yayınlarlar.

Bugünkü toplantımız Kayseri Üniversitesi İşletme Fakültesinin bu amaçla (geçen yıl ve bu sene) düzenlediği toplantıların üçüncüsüdür.

İki gün sürecek olan bu seminerde çok değerli bilim adamlarımız tarafından 15 civarında tartışmalı bildiri sunulacaktır.

Bu bildirilerde Türkiyenin ihracatının geliştirilmesi için ihracatın teşviki, ihracat serbestisinin genişletilmesi, sanayi mamüllerinin üretiminin artışı, standardizasyon, kalite, depolama, ambalaj, fiyat, ihracatta hususi takas, subvansiyon gibi konular tartışılacaktır.

Ayrıca ihracatta taşıma, gümrük ve kambiyo sorunları, ülke içinde ve dışta karşılaşılan güçlükler ve bunların çözümü yolları araştırılacaktır.

Burada hiç kuşkusuz devlet ve hükümetlerin tutum ve davranışları, Türkiye'nin çıkarları doğrultusunda alınacak ekonomik politik önlemler, özel sektörün çaba ve gayretleri kadar önem taşımaktadır.

AET ve diğer uluslararası kuruluşların engelleyici tutum ve davranışları ve bu alanda gösterdikleri çabalar, Orta Avrupa Ülkeleri ile olan rekabetimiz Doğu Bloku ve Orta-Doğu Ülkelerine açılmamız gibi çok önemli faktörler üzerinde durulacaktır.

Türkiye'nin ihracat geliri 1981 yılında 4 milyar 600 milyon dolara ulaşmıştır. 1982 yılı için ihracat geliri 5.6 milyar ve ithalatı da 10 milyar olarak planlanmıştır.

1981 yılında ihracat gelirlerinde geçen yıla kıyasla artış oranı % 16 olarak saptanmıştır.

Bu 12 Eylül döneminden sonra elde edilmiş çok olumlu bir sonuçtur.

İhracattaki bu artış ülkenin ekonomisinde, para değerinin artışında, pozitif yönden etkili olacak ve enflasyon ve devaluasyonun yavaşlamasını sağlayacaktır.

Bu gelişmeler için en önemli faktörlerden birisi de iç tüketimin sınırlandırılmasıdır.

Üretimimizi sadece iç tüketim için değil, dış pazarların istemleri doğrultusunda yönlendirmek, dış pazarlarda çok arzu edilen deri, konfeksiyon, tekstil, el san'atları, su ürünleri üretimimiz ve tarımsal üretim ve hayvansal besin üretimimizde iç tüketimimizi ölçülü bir şekilde kısıtlamak ve bu ürünlerimizin kaliteli olarak üretimini arttırmak milletçe benimseyeceğimiz ana ilkelerimiz olmalıdır.

Bu ilke ve kavramların yöre halkına anlayacakları bir biçimde aktarılmasında büyük yararlar vardır.

Böyle yöresel sempozyum ve seminerlerin kanımca bir amacı da budur.

Bu seminerin başarılı geçmesini içtenlikle dilerken, bölgemize ve tüm ülkeye yararlı olmasını yüreğime temenni ediyorum, saygılarımla sunuyorum.

ALİ RIZA ÖZDERİCİ'nin Konuşması

Başbakan Yardımcımız Sayın Turgut ÖZAL,
Kıymetli Valimiz,
Generallerimiz,
Birliğimizin Değerli Başkanı Sayın Mehmet YAZAR,
Sayın Misafirlerimiz, Sayın Davetlilerimiz,
TRT ve Basınımızın Güzide Temsilcileri,

Kayseri Ticaret Odası, Kayseri İşletme Fakültesi ve Kayseri Sanayi Odamızın müştereken düzenledikleri Türkiye İhracatının Geliştirilmesi Seminerine hoşgeйдiniz der, hepinizi saygıyla selamlarım.

1982 yılına girerken, 24 Ocak Kararları ve buna bağlı olarak alınan tedbirler; (Devalüasyon, kur ayarlamaları, para-kredi politikaları yeni vergi yükümlülükleri, ücret ve satınalma gücü kısıtlamaları, diğer tedbirler) bütün sosyal kesimlerin payına düzen fedakârlıkları ifade eden sıkıntının boşa gitmediğini, ülkeyi ferahlatıcı sonuçlara götürdüğünü memnuniyetle görmekteyiz. Zira ülkemizi % 4,4 lük büyüme hızına, enflasyonun % 100 lerden % 35 civarına inmesine, sanayi ürünlerindeki % 7,2 lik artışa, ihracattaki % 130 büyüme ve sanayi ürünlerindeki artışın % 36 dan % 48 e ulaşmas na sebep olan isabetli bir yolun seçildiği ortaya çıkmış bulunmaktadır.

Başkanı olduğum Odanın bir madenci üyesi sıfatı ile gurubunun şu derdini de zikretmeden geçemeyeceğim.

Memleketimizde her geçen gün önemi artan sektörlerden birisi de madenciliktir. Demir madeni üretiminde Türkiye'de söz hakkına sahip firmaların Odamız mensubu olmasından dolayı, mesele nin ehemmiyetini müdrükiz. 2172 sayısı yasa ile, bir slogan uğrına

devletleştirilen demir madeni sektöründe yatırımlar tamamen durmuş, üretim şevki kırılmıştır. Cevher üretimi milli ekonomiye zarar verecek nisbette düşüşler göstermiştir. Bu cümleden olarak 1978 yılına göre yapılan üretim 1979 yılında % 57 oranında düşüş göstermiştir. Türkiye'de çok miktarda olan demir cevheri yeteri kadar istihsal edilemiyerek, fabrikaların bu dönemdeki açığı dış ülkelerden ithal yoluyla karşılanmıştır. Özellikle demir madeni sektörünün, demir-çelik fabrikalarının ihtiyacını yurtiçi kaynaklarından karşılayabilmesi için uzun vadeli yatırım yapılması gerekmektedir. Özel Sektöre gerekli güvence verilerek demir madeni sahalarının memleket gerçekleri doğrultusunda çalıştırılmak üzere eski sahiplerine iadesinin memleket menfaatlerine uygun olacağını belirtmek isteriz.

Yeni alınan ekonomik kararlarında tasvip etmekteyiz. Ancak, bugün için sanayicimizin ana problemlerinden bir tanesi, belki de en mühimi sanayiciye verilen kredilerin faizleridir. Henüz emekleme devresini yaşayan Türk Sanayisinin % 60 in üzerinde korkunç bir rakama ulaşan faiz oranı karşısında gelişip büyümesinden endişe etmekteyiz.

Kredi faizleri bugün sanayici için destek olmaktan çıkmıştır. Enflasyonun hızla aşağı çekildiği gibi sanayici de hızla iflasa sürülenmektedir. Faiz hadleri artmadan önce düşük faizle alınmış tesis ve işletme kredileri işletmelerin bünyelerinde tesis ve tevzi yatırımlarına harcanmıştır. Bu yatırımların tekrar paraya dönüştürülmesi fevkalade güçtür. Zaten para-kredi politikasının piyasada yarattığı darlıktan dolayı tüketimler durmuş, marûl maddelerin satışı azalmıştır. Bu şartlar altında bu kredilerin bugünkü faizle ödennesi mümkün olamamaktadır. Halen Kayseri'de orta vadeli kredi almış 150 ye yakın sanayici bu borcunu ödeyemediği için bankalarca icraya verilmiştir. İcra kanalı ile satılan işyerlerinin durumu ortadadır. Daha iki gün önce İsparta'da bir milyarlık bir tesisin 100 milyona satıldığını gördük.

Firmaların tabelaları değişir, yoksa firmalar iflas etmez zihniyeti büyük şirketler için bir ölçüde doğrudur, küçük ve orta sanayici için düşünülemez. Küçük sanayide işyeri sahibi bir üretim aracı gibi işyerini tamamlayan bir güçtür, işyeri sahibinin yok olduğu tesis yarımıdır.

Tabii ki hükümetin uyguladığı para-kredi politikasına saygı duyuyoruz. Bugünkü artan kredi faizlerinin geçmişte alınan kredilere de uygulanması, faizin de faizi eklenerek tahsil edilmek istenmesi sanayicimizi bitirmiştir. Şayet küçük sanayicimizin hasta ya-

tağında nefes almasını istiyorsak bu kredilerin eski faizlerle kcp-tilmasına yardımcı olunsun. Sanayici yeni alacağı krediyi faizini de düşünerek alacağından ona adapte olmak için hesaplarını yapacaktır. Fakat şu anda düşük faizle aldığı kredilerden dolayı girdiği yükten kurtarılmalıdır. Ayrıca sıkıntıya giren afet bölgelerinde ve bazı zorunlulukların gerektirdiği hallerde borç ertelemesi gibi kolaylıklar senede bir-iki defa getirilirken, halen yangının içerisinde olan sanayicimize faiz affı ile borç ertelemesi gibi bir imkân getirilemez mi?

Topraktan ziraatle üretim yapan kesime bu kolaylık tanınırken; topraktan cevheri çıkarıp, işleyip, elektrik motorundan, otomobile kadar her türlü ihtiyaç maddesini üreten, istihdam yaratan ve ziraatı canlandırmak için ziraat makinelerini yapan ihracatçılara bu ürettikleri malı teslim eden, ihraç eden, ithal edilen mamülleri yurtçinde yapan sanayiciler için bu kolaylıkları bekliyoruz.

Sanayicimiz için Başbakan Yardımcımız Sayın Turgut Özal Beyden istihdamı artıracak, enflasyonu önleyecek, ihracatı kolaylaştıracak adına istihdam kredisi diyebileceğimiz düşük faizli, işçi sayısı ile orantılı bir kredi çeşidinin verilebilmesi için gerekli gayretleri sarfetmesini bekliyoruz.

Zira bu kredi ile bir noktada ihracatın tavandan değil tabandan desteklemiş olacağına yürekten inanıyoruz. Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı raporuna göre 1982 yılına her 100 kişiden 15 i işsiz olarak girdiğini düşünerek bu teklifimizi getiriyoruz.

Beni sabır ve anlayışla dinlemek lütfunda bulunduğunuz için teşekkür eder, bu seminerin vatana, millete hayırlı ve uğurlu olmasını dilerim.

MUSTAFA ÖZHAMURKÂR'ın Konuşması

Kayseri Ticaret Odası Başkanı

Sayın Başbakan yardımcım, Danışma Meclisinin Sayın Üyeleri, Sayın Valim, Değerli Komutanlar, Muhterem Misafirler,

Kayseri Üniversitesi İşletme Fakültesi, Ticaret Odamız ve Sanayi Odası tarafından müştereken tertiplediğimiz Türkiye İhracatının Geliştirilmesi Seminerine huzurlarınızla şeref vermenizden dolayı, teşekkürlerimi arz eder, hepinize hoş geldiniz der saygıyla selamlarım.

Benden sonraki değerli konuşmacılara daha fazla zaman bırakabilmek amacı ile, bana tahsis edilen süreyi çok kısa olarak kullanmaya dikkat ederek bölgemiz ticaret erbabının bir endişesini dile getirmeye çalışacağım.

Hepinizin malûmu olduğu üzere, İç Anadolu bölgemiz, tarımsal geliri (Zirai kazancı) olmayan bir bölgemizdir. Güneyin narenciyesi, pamuğu, turfanda sebzeçiliği; Egenin üzümü, yemişi, tütünü ve keza pamuğu; Karadeniz bölgemizin fıncığı, çayı bütün sahil bölgelerimizin deniz ürünlerinden mevcut gelirleri, İç Anadolumuz, aynı zamanda Kayseri'miz için mevzubahis değildir. Buradan şu neticeyi ortaya koymak istiyorum Kayseri'li iş hayatını idame ettirmek için ticaret yapmaya (alış-verişle uğraşmaya) tabir caizse ekmeğini taştan çıkarmaya mecburdur.

24 Ocak ekonomik istikrar tedbirlerinin zamanında, isabetle ve cesaretle uygun kararlar olarak alındığında hemfikir olduğumuzu burada belirtmek isterim.

Yine sayın Bakanımızın bir beyanatında belirttikleri gibi bu gün ekonomiye aspirin değil antibiyotik tedavisi uygulandığını da biliyor ve bu tedavinin de doğruluğuna inanıyoruz.

Ancak değişik bölge, değişik iklimlerde, değişik hastalara aynı dozajda antibiyotik uygulamasının bazı kesimlerde hastayı sıhate kavuşturamayacağından endişe duymaktayız.

Bu arada şunu özellikle belirtmek isterimki, bu gün içerisinde bulunduğumuz huzur ortamı içerisinde, Ekonomide huzurlu sona varmak için (sonunda ayakta kalmak şartı ile) her türlü sıkıntıya katlanmaya hazırız.

Çeşitli faktörleri gözönünde bulundurmak suretiyle verilecek antibiyotiğin dozajının, yine bu gün ekonomisinin tedavisi ile uğraşan iş başındaki doktorlar tarafından en iyi şekilde ayarlanacağına olan inancımızı tekrarlıyor, hepinize saygılar sunuyorum.

MEHMET YAZAR'ın Konuşması

Türkiye Ticaret, Sanayi, Deniz Ticaret Odaları ve Ticaret
Borsaları Birliği Yönetim Kurulu Başkanı

Sayın Başbakan Yardımcımız,
Sayın Rektör, Değerli Misafirler,
Aziz Hemşehrilerim,

Geçen yıla nazaran daha da ümitle girdiğimiz 1982 yılı başında, bir genç Üniversitemizin Türk Ekonomisinin en önemli konularından biri olan «İhracat Sorununu» ele almış olmasını çok yerinde bir tercih sayıyor ve müstesna bir teşebbüs kabiliyeti ile şöhret yapmış olan Kayserimiz için de mutlu bir hizmet fırsatı olarak değerlendiriyorum.

Kayseri Üniversitesinin değerli hocalarını, Ticaret ve Sanayi Odalarımızın kıymetli yöneticilerini bu faydalı teşebbüslerinden ötürü kutlamak isterim. Böylesine güzide yetkiliileri biraraya getiren toplantınızdan yararlanarak bazı düşüncelerimi arz etmeme müsaadenizi dilerim.

Muhterem Arkadaşlarım,

1982 yılını ümitle karşılamamın iki önemli sebebi vardır :

Birincisi : Sayın Devlet Başkanımızın yeni yıl mesajları ile Milletimize açıkladıkları üzere, demokratik düzene geçiş takviminin artık belli olmasıdır.

Biz daha ilk günden itibaren Kahraman Ordumuzun Milletine verdiği sözü tutacağına ve milli iradeye daima saygılı kalacağına inanmışızdır. 12 Eylül'den bu yana atılan her yeni adım, bunda ne kadar haklı ve isabetli olduğumuzu isbat etmiştir.

İkinci sebebe gelince; dozu her kesim için farklı olsa bile, Milletçe katlandığımız ciddi fedakârlık ve sıkıntıların mükâfatını görmeye başlamış olmamız ve ekonomimizin kısmî başarılarla iyileşmeye yönelmiş bulunmasıdır.

1982 yılı, doğru ve isabetli olduğu artık iyice anlaşılmış bulunan ekonomik model ve politikamızın daha da rayına oturacağı bir yıl olacaktır.

Zira :

- Enflasyonu 2/3 azaltarak,
- İhracatı % 65 arttırarak,
- İhracatın İthalâtı Karşılama oranını % 34'den % 52'ye yükselterek,
- G. S. M. H.'da % 4,4 ve sanayide % 7.2 büyüme sağlayarak,
- İşçi dövizini girdilerinde % 25 bir artışa erişerek,
- Vadeli tasarruf mevduatında % 200 bir artışa ulaşarak,

1981 yılında, dünyadaki en başarılı ülkelerden biri olduk. Bu itibarla 1981 yılında katlandığımız fedakârlıklar ve çekilen sıkıntıların boşa gitmediğini ifade etmek yerinde olur. Bu sonuç Milletimizin zor dönemlerde, başka milletlerde görülmeyen kendine has tahammül ve mücadele gücünün yeni bir örneğidir. Ancak şimdi önemli olan; 1982 yılında da başarılı olabilmektir. Bunun için de, sorunları açık yürekle ve cesaretle ortaya koyabilmeliyiz; doğru tedbirleri bularak yetkililere yardımcı olmalıyız. Bu anlayış içinde 1982 yılında ekonomimizin gündeminde olan başlıca sorunları kısaca belirtmek istiyorum.

— Enflasyon, 2/3 gibi büyük bir nisbetde azaltıldığı halde, ancak % 35 seviyesine indirilebilmiştir. Bu itibarla sorun halen ciddi-yetini korumaktadır.

— G. S. M. H.'da % 4,4 lük bir büyüme olmakla birlikte 1981 yılı tarım kesimi için durgun bir yıl olmuştur. Tarım kesimimizin sosyal ve ekonomik yönden önemi dikkate alınarak, bu kesime 1982 yılında canlılık kazandırılması ana hedeflerimizden biri olmalıdır.

— 1981'de bazı alanlarda yatırım eğilimi görülmesine rağmen, henüz yatırımlarda beklenen bir gelişme yoktur.

— Boyutları ve yapısı tartışma konusu olmakla beraber işsizlik sosyal bir sorun olarak önemini korumaktadır.

— Uzun yıllar Türkiye gündeminde yer alan konut sorununun, getirilen bazı tedbirlere rağmen 1982 yılında da ciddiyetini koruyacağı anlaşılmaktadır. Sadece Devletin bu sorunu çözemeyeceği gerçeğinden hareketle; konut üretiminin teşvik edilmesi, tahsis edilecek kaynakların yeterli hale getirilmesi ve daha etkin bir şekilde kullanılması, özellikle ferdi kredilerin gerçekçi olarak tesbiti gibi tedbirlerin, bu yıl içinde bir an önce uygulamaya konması zaruretine işaret etmek isterim.

— İnşaat sektörü başta olmak üzere, bazı sektörlerde ve bilhassa küçük ve orta boy işletmeler ile esnaf kesiminde yaşanan durgunluk, bütün yurda yaygın ve büyük bir kitleyi kapsadığı için önem arz etmektedir.

— 1981 yılındaki tüm çabalara mukabil halâ Kamu kesiminin kaynak sorununun tam bir çözüme kavuşturulamaması ve faaliyetlerinin etkin biçimde yürütülemeyişi, KİT'lerin verimsiz çalışması gibi sorunlar 1982 yılında çözüm beklemektedir.

Bu konuda en azından, kamu kesiminin ekonomideki yeni oluşuma intibak etmeye başlamasını beklemekteyiz.

— Yapılan çeşitli yasal düzenlemelere rağmen 1981 yılında sermaye piyasası sağlıklı bir yapıya kavuşmamış ve beklenen işlerliği kazanamamıştır. Uygulanan para-kredi ve faiz politikaları nedeniyle sermaye piyasasının gelişmesinin önemini özellikle vurgulamak istiyorum.

— Elektrik üretiminde geçen yıl % 7'lik bir artış sağlanmıştır. Ancak enerji sorunumuz ağırlığını halâ hissettirmektedir.

Bilhassa petrol aramada beklenen gelişmelerin sağlanamadığı anlaşılmaktadır. Dünya petrol piyasasındaki olumlu gelişmeler ve Türkiye'nin sağladığı geçici imkânlar bu konuyu unutturmamalıdır.

— Maden kanunu ile Toplu İş Sözleşmesi kanununun 1982 yılında çıkarılması her iki alanda büyük yararlar sağlayacaktır.

Buraya kadar başlıklar itibarıyla belirtme çalıştığım sorunları, çözüm yolları ile birlikte tartışmanın, bu toplantının boyutlarını aşacağı şüphesizdir. Bu itibarla, ödemeler dengesindeki büyük önemi dolayısıyla seminerin ana konusu olan ihracat sorunumuza daha yakından değinmek istiyorum.

Geçmiş yıllardaki tecrübeler de göstermiştir ki, Dış Ödemeler sorunu, ekonomimizin en hassas konusudur. Bilhassa ülkelerin kalkınma dönemlerinde bu meselenin daha da hassasiyet kazanması doğaldır.

Bu nedenle, Türkiye'nin kalkınmasını istikrar içinde sürdürmesi, sağlıklı bir dış ödemeler dengesini kurmasına bağlıdır. Bu dengenin sağlıklı olabilmesinin yolu ise ihracatın arttırılmasından geçer.

1981 yılında bu konuda uygulanan ve başta gerçekçi kur politikası olmak üzere teşvikler ve enflasyonun kontrol altına alınması gibi politikalar çok kısa sürede sonuçlarını vermiş ve ihracatta beklenenin de üzerinde bir başarı sağlamıştır.

Geçen yıl artan ihracatımızda sanayi malları ihracatının ve ihracat ürünleri çeşidinin artması olumlu gelişmelerdir. Ayrıca, ihracat pazarlarımızın genişlemesi ve yeni pazarlara girebilmesi sağlıklı gelişmeler olarak dikkati çekmektedir. Şimdi sorun bu gelişimin sürekliliğinin sağlanmasıdır. Bu bakımdan 1981 yılındaki politikaların devam ettirilmesi ve ihracat sigortasının ihdası, bürokratik engellerin azaltılması, altyapı yetersizliklerinin giderilmesi ve T.P.K.K. mevzuatının gözden geçirilmesi gibi konulara ağırlık verilmelidir. Bu noktada zaman zaman tartışılan bir konuya ayrıca değinmek istiyorum. Sektörel ve madde bazında ihracatta uygulanan vergi iadeleri ve selektif kredi uygulamalarının sonucu olarak sağlanmış olan parasal teşvikin, toplam ihracata oranı % 5 gibi düşük bir değerdir.

Diğer taraftan dokuz aylık sanayi ürünü ihracatında vergi iadesi ve faiz farkı ödemelerinin oranı ise takriben % 15 civarındadır. Bu nispet halen, Ortak Pazar ülkelerinde ihracatta uygulanan teşvik ile aynı seviyededir. Bu itibarla ihracatda fazla sübvansiyon yapıldığı iddialarına katılmak mümkün değildir.

Değerli arkadaşlarım,

Türkiye ihracat yolunda yaptığı bu hamleyi mutlak surette başarıyla sürdürmek zorundadır. Gerek ülkemizin, gerek firmaların selâmeti bu yoldadır. Başka sağlıklı bir yol yoktur.

Seminere başarılar diler, hepinize saygılar sunarım.

TURGUT ÖZAL'ın Konuşması

Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı

Muhterem misafirler, Kayseri'li sayın sanayici ve işadamları, Üniversitenin muhterem mensupları, basın mensupları hepinizi saygı ile selamlıyarak sözlerime başlıyorum.

Aslında buradaki konuşmamı seminerin konusu olan ihracat üzerinde yapmak istiyorum. Ama benden evvelki konuşmacıların özellikle Kayseri Ticaret Odası, Kayseri Sanayi Odası Başkanlarının konuşmalarında ortaya koydukları bazı konuları açıklamak üzere konuşmanın şeklini bir parça değiştirmek zorunda kaldım.

Sayın Prof. Dr. Abdurrahman Çaycı'nın da bahsettiği gibi, yıllar evvelisi bu memleketin lisesinden-ki, o zamanların Anadolu'nun en kuvvetli liselerinden biri olarak biliniyordu- mezun olmaktan ve buradan feyz almaktan büyük bir bahtiyarlık ve gurur duyduğumu da açıkça ifade etmek istiyorum. Eğer biz ekonomide bir şeyler yapabiliyorsak her halde Kayseri'de bulunmamızın da büyük payı vardır.

Sayın Sanayi Odası Başkanı Ali Rıza Özderici'nin ve Sayın Mustafa Özhamurkâr'ın bahsettikleri problemlerin başında olan sıkıntılar bugünkü malum programdan gelmiyor. Açık ve seçik olarak söylemek istediğim şudur. Bir kere teşhisimizi doğru koymak mecburiyeti vardır. Bugünkü karşılaştığımız problemler Türkiye'nin geçtiğimiz yıllarda yaşadığı hızlı enflasyonlardan kaynaklanmaktadır. Yoksa şu anda tatbik ettiğimiz programın sonucu değildir. Aslında yaşadığımız hızlı enflasyonlu yılların biriktirdiği, getirdiği problemlerin mümkün olan kısa zamanda çözülmesi mecburiyetinden kaynaklanıyor. Zaten bu problemler çözülmezse Türkiye'nin problemlerini de çözmemiş oluruz. Bugün birçok sanayici, tüccar ve esnafımızın sermayeleri yeterli gelmiyorsa, konuşmanın başında da söylediğim gibi bu ekonomik programın icabı değil, geçtiğimiz yıllardaki aşırı enflasyonun bu sermayeleri kemirmesinden doğmaktadır. Eğer o enflasyonlar olmasaydı,

sizler bugün bu sermaye sıkıntılarını içine düşmezsiniz. Tabiatı ile arkadaşlarımız gayet kabiliyetli ve yetenekli bir tarzda meseleleri ortaya koydular, bu meseleleri ortaya koyarken Kayseri'mize mahsus nezaket ve zarafetlerini de ortaya koydular. Benim de burada bulunduğum süre içerisinde öğrendiğim birçok şeyler vardır. Onun için meseleleri dikkatle dinledim ve şu sözlerle ifade etmek isterim ki, sıkıntılarımızın temeli program değildir. Esas itibariyle geçirdiğimiz yıllardaki problemlerdir. Bu problemler nelerdir; biraz geriye dönüp bakalım. Sayın Mehmet Yazar'ın söylediği gibi, aşırı enflasyon, ödemeler dengesindeki büyük sıkıntılar sonucu Türkiye 1979 yılı sonunda senelerin biriktirdiği, en son noktaya getirdiği çıkmaz bir sokağa itilmiştir. Bu çıkmaz sokakta ümitsizlik başlamıştı. Büyük işsizlik başlamıştı, büyük çapta karaborsal vardı, büyük çapta haksız kazanç vardı ve aynı zamanda da yoksulluklar ve kıtlıklar aşırı ölçülere ulaşmıştı.

Bunlar nereden geliyordu? Ana sebebini belirttiğimiz zaman 1974 büyük petrol krizine bağlıyoruz. Türkiye'nin 1974 den, evveki devrede 250 milyon ile 300 milyon dolar petrole para öderken 1 yıl içinde petrolün varili 3 dolardan 11-12 dolara yükseltildi. Böylece ödediğimiz para aşağı yukarı 800 milyon doların üzerinde dönmeye başladı. Sadece bununla kalmadı, diğer ülkelerden yaptığımız ithalat, bu ülkelerin petrol fiyatının artmasından dolayı ihrac ettikleri malların fiyatlarını arttırmamasından ötürü değer bakımından yükseldi ve çok kısa bir zaman içerisinde Türkiye 1970 operasyonunda elde ettiği döviz rezervlerini tüketti ve bildiğiniz gibi 1977 yılı ortalarından itibaren döviz transferleri yapılamamaya, borçlar birikmeye ve borçlar ödenememeye başladı. Ve netice itibariyle 1979 sene sonunda öyle bir duruma düştük ki, ihracatımız ve işçi dövizleri ile elde ettiğimiz döviz gelirleri o zamanki petrol fiyatlarının petrol faturasını zor karşılayabiliyordu. Birakınız diğer ithalatı, ancak petrol faturasını karşılayabiliyorduk, ve borçlarını ödeyemez müflis bir tüccar haline gelmiş durumdaydık.

1980 yılı içerisinde bu durumu düzeltmek üzere bir takım tedbirler alındı, bu tedbirler netice olarak o rastladığımız, o karşıladığımız durumu ıslah için aldığımız tedbirlerdir. Ancak büyük bir şanssızlığımız oldu. Bu yalnız Türkiye'nin şanssızlığı değil bütün dünyanın şanssızlığı idi. Yalnız 1974 değil 1960 dan çok zaman önce başlayarak mutlak değer artışı yeni zamlarla 1980 yılı içerisinde oldu. Bunu rakamla ifade edersek 1979 yılı içerisinde petrol değeri 1.700.000.000 dolar, ama 1980 yılı içerisinde ödediğimiz para 3.500.000.000 doları

geçmiştir. Demek ki ikinci büyük şoku da 1980 yılında yiyoruz ve bugün dünyanın karşılaştığı sıkıntının daha önemli ana sebebi budur.

1980 yılı içerisinde Türkiye'nin ihracatı yükseldi. Evvelki yılların ihracatı 1 milyar 700 milyon dolardır. Daha sonra 2 milyar 200 milyon dolar arasında seyreden ve senelere göre değişen ihracat 2 Milyar 910 milyon dolara yükseldi. Ama hemen ifade edeyim 2 milyar 910 milyon dolar bizim petrol faturamızı karşılamıyordu. 1981 yılında, tahmin ediyorum, elimizde aylık rakamlar var, ihracatımız 4 milyar 47 milyon dolara çıkmıştır. Ümit ediyorum, yıl sonu rakamları geldiği zaman bu rakamın 4 milyar 600 milyon doları geçeceğini göreceğiz. Petrol faturamız yine 3,5 milyar dolar civarındadır, yükselmemiştir. 1981 yılı içerisinde ihracatımız petrol faturasını karşıladığı gibi daha fazla ithal imkânı sağlar hale gelmiştir. Bunları söylemekten kastım, karşılaştığımız sıkıntıların ölçüsünün ne olduğu ve ne şartlar içerisinde Türkiye'nin bu mücadeleyi yaptığıdır. Sıkıntıları bir ölçüde asgariye indirmenin yolu, bir tek alternatifi vardır. O da dışardan daha fazla para bulmaktır. Yani Türkiye'nin dışardan çok daha fazla bu alından çok daha fazla, para alabilmesi, yardım alabilmesidir.

1980 yılında yaptığımız ziyaretler, 1981 yılı içerisinde yaptığımız ziyaretler. bunun dünyada limiti olduğunu göstermiştir ve bir noktayı ifade edeyim, bizim bir sözümüz var «taşınma su ile değirmen dönmez». Dış yardıma, hele devletlerin verdiği dış yardıma, bel bağliyerek kalkınmamızı, gelişmemizi veya problemlerimizi çözmek artık çok sıkıntılı devrelerimiz için söz konusu olabilir. Onun haricinde kendi gücümüzle iki ayağımızın üzerinde durmamızın yollarını bulmak mecburiyetindeyiz. Zaten pratik olarak da daha fazla imkân temin etmek mümkün değildir. Türkiye gerek 1980 de gerek 1981 de kendi gücü ile dışardan aldığı yardımdan daha çok fazlasını yapmıştır.

Bunu rakamlarla ifade edeceğim. Bizim dost devletlerden aldığımız paralar bir OECD Özel Komitesi tarafından organize edilmiştir. 1980 yılı içerisinde 1 milyar dolar, 1981 yılı içerisinde de 900 küsur milyon dolar bu şekilde kredi sağlanmıştır. Bunlar düşük faizli ve uzun vadeli. Gerek dünya bankasından gerekse İDA'dan aldığımız kredileri saymıyorum, çünkü bunlar normal şartlar altında bütün dünya devletlerinin aldığı kredilerdir. Türkiye'ye özel olarak verilen sadece OECD çerçevesi içinde yapılan yardımlardır. 1980 yılı içerisinde Türkiye'de ödemeler dengesini düzeltmeyi amaçladık. İh-

racatımız bir evvelki seneye göre 700 milyon dolar arttı. Ödemeler dengesi içerisinde görülmeyen kalem tabir ettiğimiz, yani işçi dövizleri, dışardaki nakliyeler, transit nakliyeler, müteahhitlerimizin dışarda aldığı hizmetlerden getirdiği paralardır. Bunlardan da 1980 yılı içerisinde 1979 yılına göre 1 milyar dolar daha gelir sağlanmıştır. Demekki, bunlar toplam, misâl getiriyorum, 1 milyar 700 milyon dolardır. Bu ise bizim OECD ülkelerinden aldığımız yardımdan daha fazladır.

1981'e geldiğimizde birinci rakamın yani ihracat artışının ilk defa olarak ithalat artışını da geçtiğini görüyoruz. Çünkü 1980 yılı içerisinde ithalatımız 7 milyar 600 milyon dolardır. 1981 yılı içerisinde tahmin ediyoruz 8 milyar 700 milyon dolar olacaktır. Yani 1 milyar 100 milyon dolar artışı vardır. Buna mukabil ihracatımız eğer 4 milyar 700 milyon olarak realize edilebilirse bir evvelki yıla göre tam tamına 1 milyar 800 milyon artmış olacaktır. Diğer görünmeyen para gelirlerinde de asgari 700-800 milyon dolar bir artışımız var, demek ki Türkiye'nin gayreti ile bu rakkam 2 milyar 600 milyon doların üzerine çıkmıştır. Bu 900 milyon dolar yardımla mukayese edildiği zaman kendi gayretimizin çok daha büyük olduğunu müşahade edeceğiz. Bu sebeplerden dolayı, hemen ifade ediyorum, arkadaşlarımızın kredileri kolaylaştırma, faizleri indirme gayretlerini genelde enflasyonu artırıcı talepler olarak nitelemek lâzımdır. Genelde söylüyorum özel hallerde bu noktalarda da bazı kolaylıkların geleceğini ifade ederim. Ama bütün kolaylıkların dikkat ederseniz, genel politika çerçevesi içerisinde, ana çizgiyi bozmadan ve enflasyon meselesinde fevkalâde olarak yapılması mecburiyeti vardır. Çünkü açıkça şunu söylemek lazım geliyorsa, eğer enflasyon hızında tekrar yükselmeler meydana gelirse bunları tekrar kontrol altında tutmak fevkalâde zorlaşır.

Enflasyon hızında yükselişler, sanayicimizi, tüccarımızı, esnafımızı ve dar gelirliyerimizi, ücretle geçinenlerimizi fevkalâde büyük sıkıntılara sokar. Onun için denetimin muhakkak suretle enflasyonu aşağıya çekmek şeklinde olması lâzımdır. Aslında, problemlerin çözümünde temel madde burasıdır. Ama yanlış bir anlayış var, zannediliyor ki, enflasyon biraz hızlanırsa alış veriş artacak, evet alış veriş artacak bir parça ama, bir kaba tâbir söyleyeceğim, bu aynen esrarla, eroinle veya bir takım ilaçlarla, ağrı dindirici ilaçlarla hastalıkların tedavisi gibidir. Geçicidir, hastalık tedavi edilemez. Onun için bu vakalarda fevkalâde dikkatli olmak mecburiyetimiz vardır. Bütün bunlara rağmen 1982 senesi için gelişmeler bakımından daha ümitliyiz.

Enflasyon aşağıya çekildikçe, tekrar ifade ediyorum kredi faizlerinde az da olsa bir imkân görülecektir. Diğer taraftan ihracat kredilerine daha büyük önemi vermeye devam edeceğiz. İhracat kredileri, ihracata sanayimiz döndükçe, iç kredi ile dış krediyi yani dışarıya ihracat yapmak suretiyle kompozisyon yaparak kendi kredi maliyetini aşağıya çekme imkânı bulunsun. Birçok sanayicimiz bulunmuş ve bulmaktadır da. Eğer enflasyon belli rakamların altına inerse ümit ederim ki, birçok sahalarda olduğu gibi, içerde de kredi faizlerinde önümüzdeki sene ve bu içinde bulunduğumuz sene bazı düşmeler görülecek ve düşmeler özellikle 1983 yılı içerisinde daha da belirgin hale gelebilecektir. Takip ettiğimiz programın ana felsefesini şöylece açıklamak istiyorum. Bu, Türkiye'de şimdiye kadar alıştıklarımızın biraz daha dışında oldukça yeni prensipleri olan bir programdır. Buradaki genel prensip Türkiye'de vatandaşımızın gücüne, vatandaşımızın kabiliyetine, vatandaşımızın teşebbüs gücüne inanmaktan geçer. Bunu ortaya kıymak, bunun önündeki engelleri aşmak, bunun önündeki birtakım çukurları doldurmak, birtakım blokları kaldırmak devletin ana fonksiyonunu oluşturur. Çünkü bu memlekete hizmet eden kim olursa olsun, vatandaşın hizmeti, herhâlde vatandaşın yapacağı bir fabrika, devletin yapacağı bir fabrikadan daha az faydalı değildir. Ve tecrübemizde şunu göstermiştir ki, devletimiz birçok sahalarda bilhassa ekonomik sahalarda bir çok hizmetleri daha çok pahalı yapmaktadır.

Daha ucuz yapan varsa niye biz onları desteklemiyelim. Bugün gayet rahat ve açıklıkla söylüyorum, Türkiye'nin ihracatı 1981 yılı içerisinde % 65 artmıştır, bu ihracatın artışında Türk müteşebbisi-nin payı inanılmaz derecede büyüktür. Keza ayırdığımız zaman şunları göreceğiz, tarım ihracatımız tahminlerin üzerinde artıyor. 11 aylık neşirlere göre tarım ihracatımız dolar değeri üzerinden % 38-39 artmıştır. Bu, şunu da gösterir, belki tarım istatistikleri tamdır veya doğru değildir. Çünkü bu kadar ihracat yapılması doğru olmayabilir. Sanayi ürünleri ihracatımız % 20 artmıştır. Yavaşlayan artışı az olan grup madencilik ürünleridir. Bir arkadaşımızın Sancıyi Odası Başkanının yaptığı şikayetin temelinde gözüküyor. Biz madenlerin hemen hemen çoğunu devletleştirdik ve benim kanaatimde odur ki maden ihracatının ana sebeplerinden bir tanesi de bu işte Devlete çok fazla, lüzumundan fazla ağırlıklar vermiş olmamızdır.

Burada ümit ederim ki, bu hususla ilgili olarak madencilikle ilgili kanunda gerekli düzeltmeler yapılır. Türk özel teşebbüsünün, Türk vatandaşının gücünden bu sahada da büyük çapta istifade edilir ve

netice itibari ile, memleketin, kanaatime göre bu gün 200 milyon doları ancak geçen madencilik ürünü ihracatı çok kısa zamanda 1 milyar doların üzerine çıkar.

Sayın Başkanım müsaade ederseniz, konu'arımı biraz dağıttım. Fakat mümkün olduğu kadar suallere de cevap vermek istiyorum. Kredi konularında önümüzdeki bu içinde bulunduğumuz yılda, sayın Sanayi Odası Başkanının, tabiatı ile bütün taleplerini karşılamak mümkün değil, onu hemen baştan söylüyorum. Yanlız bazı kolaylıkların üzerinde çalışmaktayız. Ama bu söylediğim kolaylıklar, çerçeve itibarı ile enflasyonu artırmayacak, üretimi artıracak gereğince gerekli yardımı yapacak uygulamalar olacaktır. Zaten geçen sene büyük bir sanayi grubuna sınaî kalkınma bankası eli ile kur farklarını giderici bir fon yardımı yapmağa başlamıştır. Geçen sene 800 milyon civarında bir yardım yapıldı. Bu sene 12-13 milyon civarında bir yardım yapılacak. Bunda özellikle orta ve ufak sanayiye doğru iten bir yardım sistemi var. Ama dediğim gibi, kaynaklarımız limitlidir. Enflasyonu aşağıya çekme hedefimizi daima 1 numara olarak tuttuğumuz için, fevkalâde dikkatli hareket etmek mecburiyeti vardır.

1982 yılı içerisinde ihracatta birçok kimselerin bazı şüphe'eri olabilir, deniliyorki Türkiye acaba 1982 yılı içerisinde de 1981 yılında gösterdiği başarıyı gösterir mi? Aynı şüphecilerin 1981 yılında hatta 1980 yılında para operasyonu yapıldığı zaman şu sözleri söylediklerini hatırlıyorum : Devaülasyon yapıyorsunuz, paranın değerini düşürüyorsunuz, evet güzel ama neyiniz var ki neyi satacaksınız? Bu sözlerin doğru olmadığı 1980 ve 1981 yılında ihracatın büyük çapta artması ve çeşitlenmesi ile fiilen ispat edilmiş, tahmin edemeyeceğimiz şekilde bugün Türkiye'den ihracat çeşitlendirilmiştir. Yüzlerce dalda ihracat yapan müteşebbüslerimiz vardır. Tahmin ediyorum ki doğru politikalara devam ettiğiniz müddetçe -ki hep söylediğim budur- bu gelişme devam edecektir. Bu doğru politikaların 2-3 tane ana noktası vardır. Bir tanesi doğru kur politikası, gerçekçi kur politikası takip etmekteyiz. İkincisi arz-talep'e dayanan serbest faiz politikasıdır. Üçüncü önemli politika enflasyonu aşağıya çekici, kredi ve para politikası ile bütçe politikasıdır, gayet ahenkli bir tarzda götürücü, yani devletin iki yakasını bir araya getirici, ülke açıklarını kapavıcı bir politika takip ederek, enflasyonu devamlı aşağıya çekme politikasıdır. Eğer bunlara devam edersek dünya şartlarının fevkalâde kötü olmasına, ticaretin geliştirilmesinde çok zorluk çekilmesine rağmen Türkiyenin yine ihracatını geliştireceğini şimdiden söyleyebilirim. Hemde bizim programlarda yaptığımız tahminlerin üstüne çı-

karak... 5 milyar 600 bin dolar, 5 milyar 800.000 dolar değil, ümit ederimki hedef olarak 6 milyar doların üzerinde hedefi almak nic-burietindeyiz.

6 milyar dolarında üzerine bu ihracat çıkacaktır. Sayın Yazar'ın da bahsettiği gibi, ülkemizi ziyaret eden bir çok kimseler var, sorukları suallerin başında, bu işleri nasıl yapıyoruz diyorlar. Tabii kolay kolay herşeyi söylemek de mümkün değil. Benim söylediğim bir tek şey var. Biz bu sahada eğer birşey yapabiliyorsak burada tek güvendiğimiz milletimizin, vatandaşımızın gücüdür. Biz buna güveniyoruz. Yaptığımız işlerin temelinde bu yatıyor. Herşeyi bir serbest pazar ekonomisine doğru götürdüğümüzü söyleyemem. Çünkü halâ Türkiye'de bazı konularda tabular vardır, bazı köklü alışkanlıklarımız vardır, bunları kolay kolay değiştiremiyoruz. Değiştirmek için bazı zaman tercihlerimiz oluyor. Tipik bir misalini vereceğim, kur meselesi, hepiniz çok iyi hatırlayacaksınız ilk kur ayarlaması ilk devaülasyon 1980 24 Ocak'da yapıldığı zaman manşette idik. O anda tabii büyük bir ayarlama ondan sonra arada bir, ayda bir, iki ayda bir, 15 günde bir, ufak tefek ayarlamalar yapıldı, her seferinde manşette idik. Türkiye'de Kur'umuz namusumuzdur gibi telakki vardı, o tarihte. Ama Allaha hamdolsun bu telakki yıkılmıştır. Şimdi her türlü kur ayarlaması yapılıyor ve normal bir hâdise gibi gözüküyor.

Bu gün ihracatımız bu sisteme çok iyi intibak etmiştir. Ama 6-7 ay evvel bizden hâlâ kur garantisi isteyen ihracatçımız vardı ve sattıkları malın o tarihteki Türk lirasına sahip olalım diye o gün kur garantisi isteyen ihracatçımız vardı ama şunu öğrendiler ki bugünkü sistem kendi lehlerinedir. İhracatı geliştiren bir sistemdir. Bunun gibi birçok meseleler vardır, bunlardan bir tanesi fiat kontrolleridir. Tabii şunu kastetmiyorum, belediyelerimizin yaptığı ve sair, bunlar narhlardır. Ama fiatları ülke çapında dondurmamak kontrol etmek, narh koymak gibi uygulamalar ekonomik politika ile genellikle ters düşer. Emin olunuz bunlardan bir faide çıkmaz, bunlardan neticede karaborsa çıkar, tezgah altı satışlar çıkar, raf altı satışlar çıkar. Bunun yerine sistemin genel olarak kredi sistemini kontrol etmek, kredi sistemini yeterli kılmak luzumsuz para basmamak, luzumsuz faizli kredi çekmemek çok daha efektif ilaçlardır. Eunu yaptığımız, bir de dar boğazları aştığımız, sistemi muhafazaya müktedir olduğumuz zaman daha iyi bir noktaya gideriz. Bir üçür.cü madde daha söyleyeyim, bunu da yıkmak durumundayız. Hep döviz döviz diyoruz, gayet tabii döviz sıkıntısı Türkiye'nin asırlık derdidir. Sade Türkiye'nin Cumhuriyetin değil, Osmanlı İmparatorluğunun da

derdi idi. Ama bunu da yıkmak mecburiyetindeyiz. Türk parası da döviz kadar kıymetlidir, diyebilmemiz lazım. Eunu yapmanın yolu Türk parası kıymeti ayar edilmelidir. Bunu da yapmanın yolu ulu orta para basmamaktır. Kredileri lüzumsuz, ihtiyacın üzerinde geliştirilmemektir.

Bugün ben zannediyorum ki, birçok tüccar ve sanayicimiz Türk parasından daha büyük sıkıntı çekiyorlar. Döviz değil, ondan kurtulduk, bir zamanlar döviz sıkıntıları vardı, onlar kalktı. Bugün gidiniz Merkez Bankasına veya diğer bankalara döviz transferleri gayet kısa süreler içerisinde yapılıyor. Aştık bunlara ama Türk parasını bulmak oraya yatırmak zor hale gelmiştir. İstenilen de budur. Türk parası böyle kıymetlenir. Bunu yapabilmenin önemli unsurlarından bir tanesi ihracatımızı daha bir takım limit'lerden kurtarmaktır. Bunlardan bir tanesi, Türk Parasını Koruma Mevzuatı ile gelen bir takım kayıtlamalardan doğmaktadır. Bu kayıtlamaları mümkün olduğu kadar asgariye indirmek gayesiyle alınacak tedbirlerle bir noktaya geldiğimizde kur sistemi daha serbest bir sistem haline getirilebilir. Bir misal vereceğim; senelerdir Türkiye'de ithalatta bir kota sistemi vardır. Yüzlerce kota vardır. Kota nedir? Kota miktar kısıtlamasıdır. Filanca madde, karabiber misal olarak söylüyorum, Türkiye'ye 100.000 dolar kadar girer, 100 bin dolardan daha fazla karabiber alamazsınız. Onun için ne kadar karabiber ithalatçısı varsa hepsi o 100 bin dolar için müracaat ederler, para yatırır. Merkez Bankası da bunlara taksim eder, belirli rakamdır, her birisine üç er - beş er bin dolar düşer sonra birisi çıkar bu 3 er 5 er bin dolarları dolar başına 5 lira 10 lira vererek toplar. Geçen sene bir hamle ile bütün bu kısıtlamaları kaldırdık. Kotalar kalktı, kotalar kalktı da ithalat arttı mı? Hayır kur o raddeye gelmiştir ki ithalat söylediğim gibi 1 milyar dolar, en fazla 1 milyar dolar arttı. Bu % 14 dür % 15 dir. O kota kalkmasından dolayı da karaborsa kalktı, tahsisi yavaşlattı ve Türkiye lüzumu olan işi, lüzum olan maddeleri istediği kadar ithal eder hale geldi. Lüzumsuz birşeyi ithal etmiyoruz. Demek ki o sistemde yanlıştı. Senelerce bunu tatbik ettik ama bir hamlede bunu kaldırınca şimdi faydasını gördük.

Birşey daha söyleyeceğim, bir maddeyi Türkiyede yapıyoruz ondan sonra diyeceksinizki bunu yaptık ithalatını yasak et. İki senedir buna yüz vermiyoruz. Yani Türkiye'de yapıyorsanız iyi, güzel sizi destekleyelim, koruyalım, gümrük muafiyeti ile de koruyalım ama imkânlara aldanıp yasaklamayı artık düşünmüyoruz. Çünkü sanayicimizi 30 senedir koruyoruz ve korumaya devam edeceğiz. muhtelif şekillerde korumaya devam edeceğiz, muhtelif şekillerde korumaya

devam edeceğiz ama müstehlikide düşünmek mecburiyetindeyiz. Müstehliki düşünmeyen bir sistem ekonomik sistem olamaz. Müstehliki düşünmeyen ancak demir perde gerisi ülkelerdir. Açıkça söylüyorum tüketiciyi düşünmeyen ancak demir perde gerisi ülkelerdir. Oralarda kuyruklar vardır, oralarda yokluklar vardır oralarda sadece silahlanmayı, ve ağırsanayi kurmayı düşünür. Kuru kuru sanayi hiçbir işe yaramaz işte neticelerini gördük. Sanayimizi doğru dürüst kurmak genişlemek isteyene de bu gibi kısıtlamaları yavaş yavaş kaldıracacağız, hatta dikkat ederseniz bu seneki ithalat rejiminde, bazı maddeleri liberasyona doğru süratle aldık, ikisine de yeni bir sistem getirdik, ithalatı yasak maddeleri dahi liberasyona doğru tekrar ele alacağız ve bu suretlede memleketteki enflasyonu aşağı doğru çekmek istiyoruz.

Monopolleri ve oligopolleri yıkmak istiyoruz. Sanayicimiz, mallarını muhakkak dünya pazarlarında rekabet eder halde yapmak zorundadır. Sadece yapmak değildir, onu başkalarının malları ile o fiyatlarla dünya pazarlarında rekabet edebiliyorsunuz, işte o zaman esas sanayi malını yapıyorsunuz demektir. Bunun da yolu, demin de söylediğim gibi bu genel politikaların hiç korkmadan, ister kamu olsun ister özel teşebbüs olsun, kısıtlamaları yavaş yavaş, ama koruma sistemlerini de koyarak, makûl politika tedbirlerini de koyarak liberasyona doğru gitmektir. Eğer bunu yaparsak emin olunuz ki, Türk parası daha kıymetli hale gelir, Türk parası ağırlık kazanır ve günün birinde, çok uzak istikbalde değil biz niye dolarla ihracat yapalım, biz Türk parası ile de ihracat yaparız. İşte o zaman Türk parası kıymet kazanır.

Türkiye geçtiğimiz iki senede demin de söylemek istediğim petrol bunalımına rağmen çok büyük mesafe almıştır. Bu mesafenin büyüklüğünü bir misalle göstereceğim. Bugün Türkiye'nin ödemeler dengesi, yani cari işlem açığı 1980 yılında 3 milyar 200 milyon, 300 milyon dolar iken, 1981 yılında tahminim 1,5 milyar dolara inmiştir. Eğer 1980 yılı petrol zamları olmasa idi bugün 1,5 milyar dolar açık yerine, cari işlem açığı yerine 500 milyon dolar cari işlem fazlamız olurdu. Aldığımız mesafenin önemi burada görülür aslında 1974 petrol şoku 1980 petrol şoku olmasa idi hemen hemen 1,5 sene içerisinde halletmiştik. Ümit ediyorum ki 1980 petrol şokunu da önümüzdeki sene 1983 yılında atlatacağız. Türkiye'nin ödemeler dengesini tam tamına, aslında programımız 1985 yılı idi dengeli hale getirebileceğiz.

Bunun için tek dayandığımız gücün sizler olduğunu, Türk müteşebbüsleri olduğunu, dışarda çalışan Türk işçileri olduğunu, dışar-

da çalışan Türk müteahhitleri olduğunu tekrar tekrar söyledim. Devlet olarak elimizden gelen bu söylediğim şartlar içerisinde her türlü yardımı, her türlü gelişmeyi sizlere yapmak durumundayız. Bugün Türk müteahhitleri dışarda 10 milyar doların üzerinde iş almışlardı. 1980 yılı başında bu rakkam 1,5 milyar dolar civarında idi. Şu anda 10 milyar doların üzerindedir ve tahmin ediyorum 1982 yılı sonunda bu rakkam belki 15 belki 20 milyar dolara yükselecektir. Tabii Türk müteahhiti geçenlerde gördünüz, gazetelerde de çıktı, bu gelişmeyi yaptığı zaman dünyanın en büyük dergisine 800 bin dolar para ödeyerek Türkiye hakkında reklâm yaptırdı. Bunlar 2-3 sene evvel hayret edeceğimiz şeylerdi. Bütün bu düşüncelerle öyle tahmin ediyorum ki 1982 yılı, eğer bu gayretlerimizde böyle devam ederse, eğer insanımızdaki kabiliyeti teşvik edersek, Türkiye tahminlerin üzerinde çok daha gelişecektir. Hatta 1982 yılı için yaptığımız tahminlerinde çok daha üzerine çıkabiliriz. Biz bu tahminleri mümkün olduğu kadar realist yapmaya çalışıyoruz. Ama Türkiye'nin gayretti, insanımızın gayreti bu tahminlerin üzerine götürür. 1981 yılı böyle oldu. Temennim odur ki, aynı gayretleri 1982 yılında da gösteririz ve böylece 1982 yılı da 1981 yılı gibi Türkiye için fevkalade gelişmelerle dolu iyi bir yıl olsun.

Bu düşünce ile hepinizi saygı ve sevgi ile selamlıyorum.